

KAZALIŠTE PREDMETA U ASSENU (edukacijski koncept Drents Museuma, Assen, Nizozemska)

Ivo Maroević

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijsku znanost

Zagreb

Kad sam u listopadu prošle godine boravio tjedan dana u Nizozemskoj u okviru njihova NUFFIC programa, s ciljem da upoznam suvremena nastojanja njihovih muzeja, posebice izložbe, edukacijske programe i procese 'privatizacije', tada me je moj domaćin Peter van Mensch odveo u jedan zanimljivi regionalni muzej u Assenu, mjestu u sjevernom dijelu Nizozemske. Drents Museum, koji smo posjetili, u posljednjih je pet godina uspio udeterostručiti broj posjetitelja od 25.000 na 250.000 posjetitelja godišnje. U čemu je tajna te promocije, razgovarali smo s gospodinom Jaap Brakkeom, pročelnikom Odjela za pedagošku djelatnost tog muzeja. On je poklonik ideja američkog specijalista za muzejsku edukaciju C. G. Screvena, koji zastupa vrlo smione teze o edukaciji u muzejima. Iznijet ću ukratko svoje viđenje edukacijskih mogućnosti i pristupa posjetitelju u tom muzeju. Temeljna značajka muzeja je primjerena uredenost, velik broj posjetitelja i potpuno prostorno odvajanje izložbenog od spremišnog prostora. Muzej je smješten u povijesnim zgradama, koje su preuređene za izložbe, javne sadržaje i radne prostore kustosa i ostalog osoblja. Čuvaonica je zajednička za većinu muzeja te regije i u prosjeku je udaljena oko 20 km od svakoga od muzeja. Oni su zadovoljni takvim rješenjem, jer vrijedne povijesne zgrade nisu trebali adaptirati i koristiti za namjenu koja nije javna. To ne znači da prostori nisu adaptirani za suvremeni muzeološki postav, ali u cijeloj strukturi prostora kojim se kreću posjetitelji može se spoznati namjera da se naglase vrijednosti povijesne arhitekture u kojoj je muzej smješten. Primjerice, reprezentativni ulazni prostor sa stubištem potpuno je očuvan. Središnji informacijski punkt ujedno je i prostor za prodaju suvenira i muzejskih publikacija, kao i ostalih potrepština (filmova, razglednica i sl.). Uz taj su prostor izložbeni prostori za umjetnička djela, koji su adaptacijom povijesne zgrade prošireni na jednoj strani i rastvoreni staklenim zidom, koji povezuje unutrašnjost dvorana s prekrasnim pogledom na dvorišna krila i vrtove toga povijesnog zdanja. U podu su u različite materijalu naznačeni tlocrtni obrisi ranijeg rasporeda prostora. U osi glavnog ulaza, a podjednako udaljen od oba krila zgrade muzeja nalazi se središnji cafe-restaurant

oblikovan u stilu Art decoa, sa stilskim namještajem iz tog vremena i cjelokupnim uređenjem unutrašnjosti na način toga stila. To je tek nekoliko riječi o konceptu uređenja prostora. Vezano uz pedagošku djelatnost valja spomenuti niz inovacija, koje su veoma intrigantne, a direktno pridonose pojačanom interesu za ovaj muzej. Stalni postav kulturno-povijesnog dijela tematski je podijeljen po skupinama predmeta, s time da tek one kao cjelina iskazuju svoju cjelovitu muzeološku poruku. Nema direktne priče koja se kazuje i koja je stabilna i nepromjenjiva. Takav način stalnog postava omogućuje da se svaki mjesec mijenjaju izlošci u stalnom postavu, uza zadržavanje sveudilj iste tematike, ali uz druge protagoniste, ako za muzejske predmete smijem upotrijebiti takvu metaforu. Mijenjaju se predmeti i njihove opisne legende. Sve ostalo ostaje nepromijenjeno, tj. glavne legende, naslovi, raspored vitrina. Scenarij je isti, a predstava je drukčija utoliko što se mijenjaju glumci. To privlači publiku, koja nastoji pratiti promjene i bogatstvo novih predmeta, koji se neprestano izmjenjuju u vitrinama. Isto su tako razvili vrlo zanimljiv program "Kazališta predmeta", gdje se u relativno malom auditoriju kombinira multivizijski program s isticanjem pojedinih replika relevantnih predmeta. Sjetio sam se manirističkog kazališta pamćenja, iako je u ovom kazalištu sve drukčije nego što je bilo na prijelazu 16. u 17. stoljeće. Tada je povlašten gledatelj bio na mjestu pozornice i promatrao predmete koji su u sedam smjerova i razina bili raspoređeni pred njim na mjestu današnjega gledališta. Sada grupa ljudi sjedi na drvenim klupama, smještenim kao u kazalištu tako da se sa svakog mjesta može nesmetano promatrati pozornica, a predmeti uz pomoć multimedijjskog zvučnog i vizualnog okvira igraju svoju prikazateljsku igru. Gledao sam 15-minutni program u kojem je interpretiran geološki razvitak Zemljine kugle. Zvučni efekti, kao i vizualne senzacije, bili su dramatični. Dok su se zbivali potresi i erupcije, podrhtavale su drvene klupe na kojima smo sjedili. Na posebnom, bočno postavljenom velikom ekranu, čitavu je priču o nastanku zemlje pričao globus s ljudskim ustima i govorom. Nije to bila animacija, nego multimedijjski 'kolaž'. U određenim su se dijelovima prezentacije iz magle i dima, s poda pozornice podizali predmeti koji su sudjelovali u scenariju prezentacije. Bile su to vjerne kopije ulomaka stijena, fosila ili artefakata. Sve se to odvijalo pred bijelom pozadinom na kojoj se zbivala multimedijjska virtualna realnost nekoga davnog svijeta. To je kazalište ostvarivalo svoju viziju uz pomoć tridesetak dijaprojektora, nekoliko računala i sofisticirani mehanizam zvuka, vibracija i druge scenske tehnike. Naravno, to je predstava, ali da takvi pokušaji imaju smisla vidi se prema odazivu publike. Gospodin Brakke mi je rekao da je kapacitet ovog auditorija od pedeset mjesta usko grlo u normalnom

protoku publike kroz muzej. Ovdje se uvijek stvaraju redovi u kojima se čeka iduća projekcija.

Cijeli ovaj svijet prezentacije ostvaren je u podzemnom dijelu muzeja, koristeći potpuno nove prostore, ne ulazeci u prestrukturiranje postojećih povijesnih zgrada. Tamo se nalaze i posebno organizirane dječje i učeničke igraonice i radionice u kojima se djeca služe prapovijesnim alatom i stječu realna iskustva iz simulacije života najranijih ljudi. Poseban je pribor za izradu alata. Mogu se koristiti sredstvima za lov. Može se gadati neopasnim strjelicama, ući i boraviti u šatoru ili rekonstrukciji zemunice, a istodobno i promatrati što netko drugi radi s takvim alatom. U trenutku mojeg posjeta, to je bila radionica u funkciji arheologije i doživljavanja prapovijesti. Prostor u kojem je smještena dopušta brze preinake, pa je moguće očekivati i druge sadržaje. Valja napomenuti da prostori radionice i igraonice nisu odvojeni. Nije to zatvoreni prostor, već prostor koji je dio cjelovite muzejske komunikacije za sve posjetitelje. On je također smješten u tom podzemnom dijelu, kako bi bio neovisan o postojećem povijesnom prostoru stare zgrade.

Ovo je samo opis jednog iskustva, iskustva zemlje koja puno ulaže u muzejsku djelatnost, zemlje koja intenzivno razvija muzeološko školovanje, zemlje u kojoj diplomirani studenti muzeologije dobivaju namještenja u muzejima. Muzej u Assenu na stanoviti način iskače u svojem izrazito edukativnom pristupu razvijajući one koncepte u kojima je posjetitelj u prvom planu, a muzejske izložbe služe da bi zadovoljile publiku. Ne bi bilo dobro kad bi svi nizozemski muzeji imali ovakav isti koncept, ali je dobro vidjeti kako on funkcionira i kako ga publika dobro prima. Udeseterostručenje broja posjetitelja i analogno tome veliki rast prihoda muzeja, daju ovom naporu pozitivni predznak.

INTERLIBER 1997.

KAKO SMO SE PREDSTAVILI

*Snežana Radovanlija Mileusnić
Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb*

Hrvatski muzeji i galerije 16. put su predstavili svoju godišnju izdavačku djelatnost u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra na Interliberu – 20. međunarodnom sajmu knjiga i učila, od 12. do 16. studenoga 1997. godine. Izložba je, nakon dvije godine održavanja u prostorima Muzejskoga dokumentacijskog centra, ponovno, četrnaesti put, održana na Zagrebačkom velesajmu.

Na skromnih 15 četvornih metara izložbenog prostora, posjetiteljima se nudila raskoš kvalitetnih i raznolikih tiskovina 92 hrvatska muzeja i galerije. Muzejske ustanove predstavile su 371 naslov publikacija (katalozi izložaba, vodiči kroz muzejske postave i zbirke, zbornici, časopisi, monografije), 174 muzejska plakata, 25 razglednica i 4 kalendara.

Naš izložbeni prostor izdvajao se ne samo bogatstvom predstavljenih naslova nego i originalnim i suvremenim postavom izložbe. Tome je pridonijela kompjutorska slajd-prezentacija web stranica MDC-a, kao i efektan logo koji je natkrivao izložbeni štand, dizajnerski riješen s ilustracijama web stranica u izvedbi tvrtke NOVENE.

Svi naslovi jednogodišnje muzejsko-galerijske produkcije popisani su u popratnom katalogu na 58 stranica uz interpolirane podatke (adresa i telefon ustanove) iz Registra hrvatskih muzeja i galerija koji se vodi i ažurira u MDC-u, kako bi se posjetiteljima izložbe omogućili i olakšali kontakti i stručna suradnja s interesnim ustanovama. Isti podaci, naravno, mogli su se iščitati i na kompjutorskom ekranu pristupom na Internet. Svojom tematikom ili pak kreativnim izdavačkim rješenjima, pozornost posjetitelja privukao je velik broj publikacija. Jedne od njih su svakako monografski katalozi Arheološkog muzeja, Hrvatskoga povijesnog muzeja i Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja, publicirani uza svečano obilježavanje 150. godišnjice Narodnog muzeja u Zagrebu. Ovim publikacijama, muzeji sljednici opisali su povijest svoga nastanka i razvoja te reproducirali izbor najznačajnijih muzejskih predmeta iz svojih bogatih i vrijednih zbirki.

Obljetnice svoga djelovanja zabilježili su spomen-publikacijama i Tiflološki muzej u Zagrebu uz 105 godina djelovanja, Gradski muzej Vinkovci uz 50 godina i Zavičajni muzej Virja uz 20 godina djelovanja. Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci, svojoj muzejskoj zgradi – Guvernerovoj palači